

Bajusz Erika: A közművelődés szerepe és funkciója a magyarságtudat megőrzésében - egy erdélyi település, Vízakna példáján keresztül

Bevezetés

Az elmúlt 100 évben a határon túli régiók eltérő változásokon mentek keresztül, más-más történelmi sorsfordulók és traumák nyomait hordozzák, ugyanakkor van egy közös pont mindenhol: ezekben a régiókban a határon túli magyarok a nemzeti identitás megőrzésének nagy harcát vívják nap, mint nap. Az asszimiláció erőteljes nyomása ellen egy nagyon jó fellépés a közművelődés széles tárházának alkalmazása. Közművelődési intézmények, színterek, és eszközrendszerek kialakítása, biztosítása, fenntartása, mindemellett pedig szakemberek képzése, segítése, mind-mind fontos alkotóelemek az önazonosságtudat erősítésében határon innen és túl egyaránt.

Kutatásomban - mely a gyakorlati közösségépítést és annak környezetét ismerteti egy erdélyi kistelepülés Vízakna esettanulmányán keresztül - azt vizsgáltam, hogy a közművelődés milyen szerepeket láthat el a külföldi magyarok identitásának megerősítésében. Tanulmányommal szeretném felhívni a figyelmet, hogy a közművelődési programok szervezésénél a legfontosabb célcsoport a gyerekek és a fiatalok legyenek, ugyanis ők azok, akiknek már teljesen természetes az a kettős identitásállapot, amelyben élnek, a többségi nyelvű környezetben azonban kellő foglalkozás és útmutatás nélkül nincs igényük és motivációjuk a magyarságtudat erősítésére.

Kutatásommal hangsúlyozni szeretném, hogy a közművelődés megtervezése és megszervezése határon túli régióban nem történhet egy általános minta alapján, ugyanis minden régiónak és minden egyes településnek egyedi jellemvonásai vannak. Ebből kifolyólag egy településen a közművelődési munkát csak a helyi adottságok és tulajdonságok figyelembevételével lehet megszervezni. Ami az egyik helységben lehetséges és jól működő, nem biztos, hogy máshol is megvalósítható.

A szórvány mint fogalom

Vajdasági magyarként Zentán, egy többségben magyar lakta településen születtem és nevelkedtem, ahol nem igazán éreztem a határon túli lét nyelvi korlátait, nehézségeit. Munkásságom elsodort Erdélybe, egy kis faluba, ahol kevesebb, mint 10 százalék a magyarság,

ahol minden csak románul, többségi nyelven folyik. Itt egy addig számomra ismeretlen világgal és meghatározó sajátosságaival találkoztam: a magyar kultúra és nyelvmegtartásának nehézségeivel és különböző nemzetek (magyar, román, szász) együttéléséből eredő szokásaival. Itt, a kisebbségi magyar lét körülményei között ismerkedtem meg testközelből az első hangzásra igen erős, kellemetlen benyomást keltő szóval: *szórvány* (Vetési 2001; Bodó 2005).

A szórvány meghatározásánál elsősorban a demográfiai arányokat kell megvizsgálnunk, hisz egy közösség először is attól szórvány, hogy az adott régióban, az adott településeken, a többségi környezetben számaránya folyamatosan csökken (Vetési 2006). Egy másik álláspont szerint a szórvány a nyelvvel és az identitással kapcsolható össze, és a szórvány asszimilációra hajlamosító közeg, mely folyamat végeredménye lehet nyelvváltás, kultúraelhagyás vagy akár etnikai adaptáció (Bodó 2007).

Véleményem szerint a szórvány vizsgálatánál mindkét szempontot – környezeti tényezőket és a közösség identitás tartálékait is – figyelembe kell vennünk. A közművelődés lehetőségeinek megteremtésével pedig egyformán kell hatnunk a környezeti tényezőkre, tompítanunk kell azok negatív hatásait -, és az identitásra is, oly módon, hogy gyarapítjuk azokat az értékeket, amelyek segítenek szilárdabbá tenni az önazonosság-tudatot.

Az egyházi közösségépítés - a kisebbségi egyházak szerepvállalása

Az egyházaknak és az egyházi vezetőknek bizony nincs könnyű feladatuk a szórványvidékeken. Sok településen a magyar nyelv utolsó bástyájaként állnak és szolgálnak. A lelkipásztorok szakrális feladataik mellett szerteágazó közösségépítő és nyelvmentő feladatot látnak el a határon túli magyar közösségekben (Vetési 2005). Mindeközben mindennapos küzdelmet folytatnaka többségi nyelv térhódítása ellen, és igyekeznek azt a templom falai közé nem beengedni (Vetési és Orbán 2001). Ugyanakkor nem szabad elsiklani afölött, hogy a külhoni magyar közösségeknek nem szabad elzárkózniuk, nyitniuk kell a többségi nyelv és kultúra felé is a békés együttélés és elfogadás jegyében. Itt, ebben a kettős identitás által meghatározott világban az egyházi vezetőknek is be kell látniuk, hogy természetesen védeni, ápolni és használni kell a magyar nyelvet, értékeket, viszont az esetenkénti többségi nyelvű szolgálat és a magyarul nem-, vagy már nem beszélők megszólítása fontos küldetés lehet egymás elfogadásához, és a vegyes családok esetében a nemzeti identitás erősítéséhez (Vetési 2001).

Közművelődési lehetőségek - avagy „a kultúra épít nemzetet”^[2]

A közművelődési lehetőségek egyre jobban és szélesebb körben kiépültek a határon túli régiókban egyaránt, melyet a magyar állam is segíti, hisz a Nemzetpolitikai Stratégia^[3] és a 2012-es Magyar Közművelődés Szakpolitikai koncepciója is kiemelten kezeli a határon túli magyarság támogatását. A Nemzetpolitikai Államtitkárság különböző programjai által igyekszik a határon túli magyarságot támogatni. Ilyen például a Petőfi Sándor Ösztöndíjprogram, vagy a Kárpát-medencei óvoda-, és iskolafejlesztési program, mely segítségével ezen intézmények létesítését, felújítását, karbantartását támogatják. A Rákóczi Szövetség is kiemelkedő munkát végez a határon túli térségekben, ahol a Magyar Iskolaválasztási Programjának köszönhetően többen döntöttek az anyanyelvi oktatás mellett, vagy a Diákutaztatási programja által lehetővé teszi, hogy a határon túli gyermekek megismerjék az anyaországot. A Hagyományok Háza - a Kárpát-medencei

néphagyomány átörökítésének kiemelkedő jelentőségű nemzeti kulturális intézménye - egy hálózatot épített ki a határon túli régiókban is. Tevékenységeivel, mint a rendezvényszervezés, a gyűjteményezés és az élő hagyományátadás (képzések) segíti a külhoni magyarság közművelődési életét.

Erdélyben a közművelődés kiépítéséért tett áldozatos munkában az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) vállal nagy szerepet. Erős közösségépítő és identitáserősítő munka folyik, az idén tízéves Összetartozunk Székelyföld - Szórvány Partnerségi Program keretében is. Kovászna és Hargita megyék felkarolták a szórvány térségeket és megyéket, és különböző közművelődési programok biztosításával segítenek a nemzeti identitás erősítésben. E mozgalom jelentőségét nem lehet kellően dicsérni. Erdélyben ugyanakkor nagyon sok kulturális program megszervezése és finanszírozása a Romániában működő önálló magyar politikai érdekvédelmi szervezet, az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) munkásságához kapcsolódik.

Sok településen működik helyi civil szervezet, vagy ifjúsági klub, amelyek szerepet vállalnak a helyi közművelődési programok és feladatok szervezésében. Azonban a közművelődés lehetőségei nem adóttak mindenhol. Vannak olyan szórványtelepülések, ahova sajnos évtizedekig nem jut el a közösséghez közművelődési program vagy szakember. A szórványközösségek külső segítségre szorulnak (Vetési 2002). Fontos, hogy a közművelődési egyesületek és különböző programok szervezői őket is számon tartsák, elvigyenek színelőadást, néptáncbemutatót oda is, ahol a közösség kicsi, ahol önerőből ilyen megszervezésére, működtetésére nincs lehetőség, és ahol erre már évtizedek óta nem volt példa. Ezek ugyanis nagyon erős kapocsként működnek a magyar identitás megtartásában.

Esettanulmány bemutatása

Kutatás célja

Kutatásom művelődésszociológiai szempontokat és a kultúraközvetítés intézményrendszerét bemutató szempontokat egyaránt érvényesít. A kutatás során feltérképeztem a többségi román területen található Vízakna közművelődési életét, megismertem a közművelődésben szerepet vállaló intézmények munkásságát, eredményeit és nehézségeit. A vizsgálat célja volt, hogy átfogó képet kapjak és mutassak a település közművelődéséről, lehetőségeiről és hiányosságairól.

Módszertani megközelítés

A vízaknai közösséget terepmunka során ismertem meg. A Nemzetpolitikai Államtitkárság Petőfi Sándor Program ösztöndíjasaként (2016-2018) közösségépítő munkát végeztem a településen, ez idő alatt segítettem kiépíteni a közművelődési programok lehetőségét, valamint közösség-szervezéssel foglalkoztam, így a gyakorlatban is megismerkedtem a közösségépítés feladataival, nehézségeivel.

A kutatási téma elméleti kidolgozásához, szakirodalmának és az erdélyi régiók ismérveinek feltérképezéséhez neves szórványkutatók elemzéseit használtam. A terepmunka során interjúkat készítettem a helyi magyar közösség tagjaival és vezetőivel, azonban ezt a kis közösséget sokkal inkább a megismerésük, megfigyelésük és a közös munka során összegyűjtött tapasztalatok

alapján szeretném bemutatni.

Eredmények és azok értékelése

A vízaknai magyar közösség helyzete - ahol az egyház és a nemzeti identitás összefonódik

Vízakna Dél-Erdélyben, Szeben megyében, Nagyszebentől 18 km-re fekvő, kb. 3000 fős település, mely lakosságnak kb. 10 százalékát alkotják magyarok. Az egyház nyilvántartási adatai alapján 273 fő a reformátusok és 45 fő a katolikusok lélekszáma, azonban nem mindenki lakik Vízaknán, főleg a fiatalok közül nagyon sokan külföldre költöztek a tanulmányaik végeztével.

A vízaknai magyar közösség szerveződése

A vízaknai közösség jellemzője, hogy a szerveződés alapja az egyház, ugyanis egyedüli színtérként az egyház, a vasárnapi istentisztelet szolgál hosszú évtizedek óta a magyarságuk közösségi megélésére. A közösség központja a hit, az értékek és a tradíció. Minden magyar nemzeti és kulturális ünnep, esemény megszervezése a református egyház keretén belül történik. Az egyházi feladatokon és közösségépítésen túl, az egyházi vezetőre hárul minden a magyar kultúrához, anyanyelv ápoláshoz köthető program megszervezése. Művelési Ház, múzeum, vagy hagyományőrző csoport nem volt a településen az ösztöndíjprogram előtt. Az egyház tulajdonában van egy Gyülekezeti Otthon és egy Ifjúsági Ház, amelyek helyszíneként szolgálnak a különböző programok lebonyolításához.

A három fő szocializációs intézményt megvizsgálva az asszimiláció láncfolyamatát és társadalmi hatásait (Bodó 2014) figyelhetjük meg a vízaknai közösségben. A család intézménye esetében egyre gyakoribbak a vegyes házasságok, de a színmagyar családok is olyan mértékben elrománosodtak és beolvadtak a mindennapi domináns többségi közegbe, hogy már otthon is egyre többször beszélnek románul, vagy jövevényszavakkal törik meg a folytonos anyanyelv használat. A gyermekeket a magyar nemzetiségű családok is román osztályba íratják. Az iskola intézménye így teljesen leépült, a korábbi tanévben csak három magyar gyermek tanult anyanyelvén, aminek következtében 2020 ősztől megszűnt a magyar nyelvű oktatás. Az egyház szolgál egyedül a magyar nyelv bástyájaként, ahol a különböző korosztályok szerint foglalkozásokat szerveznek, ennek keretében a közösség tagjai hetente egy órában anyanyelven folyó programon vehetnek részt.

Az egyházi szerepvállalások Vízaknán

Vízaknán a református egyháznak saját lelkipásztora van, aki a településen él, és itt teljesíti a szolgálatát. A katolikus egyház esetében nincs helyi lelkész, az alacsony lélekszám miatt, így csak vasárnaponként és ünnepek alkalmával jár ki Nagyszebenből a plébános misét tartani. A két vallási közösség és az egyházi vezetők jó kapcsolatot ápolnak. Mivel magyarságuk megélése, a magyar nyelv használata szempontjából a templomi együttlét különös jelentőségű, főként a katolikus hívek

a kora reggeli misét követően a református istentiszteleten is részt vesznek, de ez fordított esetben is igaz.

Vízaknán a családlátogatásnak még mindig nagy hagyománya van, a közösség igényli is. A református lelkipásztor márciustól májusig járja körbe a családokat, a plébános pedig januárban látogat körbe házszentelésre. Ezeken az alkalmakon összegyűlik a család, és közösen fogadják a lelkészeket. A családgondozás azonban csak ezekre az évi egyszeri alkalmakra korlátozódik, a lelkipásztorokra nehezedő sok és szerteágazó tevékenység miatt nem jut elegendő idő a lelki gondozásra és a családsegítésre. Ebből kifolyólag azonban csökken a közösségi kapcsolatépítés és fenntartás. Nagyon fontos a közösségi tagok önkéntes szerepvállalása, hisz a lelkipásztor nem tud egyedül ellátni minden feladatot. Jelenleg a 270 főből kb. 80 fő az, aki eljár a közösségi rendezvényekre, ebből azonban csak kb. 20 ember az aktív mag, aki feladatot is vállal magára.

Kiscsoportos foglalkozások az egyház keretein belül

Három évet töltöttem közösség-szervezőként Vízaknán, ez alatt az idő alatt sikerült átszerveznünk a kiscsoportos foglalkozásokat, mely változások arra irányultak, hogy erősítsék a közösségi szerepvállalásokat. Vannak foglalkozások generációk szerint, ilyen például a vallásóra a 6-11 éves korosztály számára, melynek keretében találkozik az összes magyar ajkú gyermek, az iskolában heti egy órában, valamint a templomnál szombaton egy órában. Emellett vannak Káté órák, ezek a konfirmálásra készülő fiatalok számára szervezett foglalkozások, melyen a 12-15 éves korosztály vesz részt. Az ifjúsági közösség építésben nagy szerepe van az ifjúsági bibliaóráknak, mely a már konfirmált fiatalok számára szerveződik, és amely új céljai között szerepel a hosszú távú feladatok kigondolása az ifjúsággal közösen, valamint az ifjúsági szerepvállalás elősegítése. Az összejöveteleken a 16-30 éves korosztály vesz részt. A közösségi találkozók másik nagy csoportja a generációkat összekötő foglalkozások, amelyek a természetesen jelenlevő korosztálybeli különbségeket és távolságokat igyekeznek csökkenteni. A generációs különbségek kapcsán szeretném megemlíteni, hogy ezekből adódóan vannak identitásbeli különbségek is. Az idősebb generációkat összekötik a történelmi, kulturális események, számukra még nagyobb érték a magyar szó, hisz ők azon nevelkedtek. A mai fiatalság esetében, már nincsenek meg vagy nem olyan erősek a magyarságtudat összekötő hálójának szálai, nekik már természetes a kettőség érzése. Számukra az anyanyelvi foglalkozások kiemelt jelentőségűek, ugyanis a gyermekek és a fiatalok egyaránt román nyelven könnyebben és magabiztosabban fejezik ki magukat. A családlátogatások és a foglalkozások során gyűjtött észrevételeim alapján számukra már a többségi nyelven szólás természetes és megszokott.

Közművelődési lehetőségek megteremtése

2016-2018 kötött Petőfi Sándor Program ösztöndíjasként tevékenykedtem a településen, legjobb tudásomhoz mérten igyekeztem segíteni a lelkipásztort és a közösséget. Az első pár hónap ismerkedéssel telt és igyekeztem felmérni a közösséget, a kapcsolatokat, a közösségben már meglévő szokásokat, hagyományokat. A továbbiakban a teljesség igénye nélkül mutatom be az elmúlt években elindult nemzeti identitáserősítő kezdeményezéseket.

A korábbi heti egy órás találkozásokat igyekeztem kibővíteni, és különféle programok által vonzó alternatívává tenni a magyar nyelvű szórakozást, művelődést, tanulást, hagyományápolást.

Küldetésem volt, a gyerekek és az ifjúság számára megmutatni a magyar kulturális kincseink megismerésének örömét, a gyülekezetben érvényre juttatni a magyar közösséghez tartozás élményét. Három év alatt sikerült elindítanunk heti és havi szinten megszerveződő kulturális, hagyományápoló foglalkozássorozatokot, amelyen egyre többen vesznek részt. Sikerült eljuttatni az üzenetet a közösség tagjaihoz, hogy a Gyülekezeti Otthonban hétfővenként élet van, magyar foglalkozás van, el lehet látogatni, részt lehet venni, a része lehet lenni. Egyik legnehezebb feladatom volt azonban, azokat az embereket megszólítani, akiknek nincs mindennapi kapcsolata a magyar közösséggel és az egyházzal, akik nem járnak vasárnaponként az istentiszteleti alkalmakra, akiknek gyermeke, unokája már nem vesz részt a vallásórai és konfirmációs felkészülő foglalkozások valamelyikén, valamint az ünnepi fellépések, megemlékezések résztvevőjeként, szereplőjeként.

A legkisebb korosztály számára szerveződő hétfői magyar iskola és a *Meseország nevű foglalkozás* keretein belülsikerült a gyerekeket újratanítani magyarul olvasni, verset elszavalni, a *Sóvirágok néptáncsoport* óráin magyarul énekelni, magyarul táncolni, valamint az ifjúságot bevonni a közösségi szerepvállalásba, különféle programok lebonyolításába, szervezésébe, sikerült továbbá az idősebb korosztályt kimozdítani az otthonából, és meggyőzni, hogy látogassanak el a generációkat összekötő programokra.

Természetesen szerveztünk programokat a nemzeti és kulturális ünnepekhez kapcsolódóan. A közösség életében nagy ünnep a március 15-i megemlékezés, amikor is közös főhajtásra kerül sor a magyar hősök emléke előtt. Ünnepi istentiszteletet követően, hagyományként a református templom udvarában a szabadságharcban harcolt és elesett magyarok emlékére felállított kopjafánál helyezik el az emlékezés virágait. A koszorúzás után pedig emlékműsorra és teadélutánra kerül sor a Gyülekezeti Otthonban. Ezt tovább bővítettük gyermekfoglalkozásokkal, interaktív történelem órák szervezésével. Korábban nem voltak a településen az 56-os forradalomhoz kapcsolódó ünnepségek. Első évben gyermekműsorra készültünk, második évben pedig interaktív történelem órát szerveztem a gyerekek számára, akik különböző rejtvényeket, feladatokat és játékokat megoldva ismerhették meg jobban az 1956-os forradalmat és a történeteket.

Minden évben megünnepeltük továbbá a Magyar Kultúra-, majd a Költészet Napját, valamint a Magyar Szórvány Napját. Ezek alkalmából különféle kulturális programokat szerveztünk, vendégeket hívtunk és pl. drámapedagógiai foglalkozáson, bábelőadáson, stb. vettünk részt.

Magyar történelem oktatás Vízaknán

A Szent László Emlékév kapcsán célul tűztem ki egy történelem vetélkedő megszervezését, mely a nemzeti öntudat erősítésén túl arra hivatott, hogy játékos formában szerettesse meg a magyar történelmet a gyerekekkel. A vetélkedőt a Széchenyi megyei általános iskolás gyerekek számára hirdettünk meg két kategóriában, 1-4. és 5-8. osztályos diákokat vártunk. A versenynek Vízakna adott otthont, melyre összesen 7 csapat jelentkezett, Medgyesről, Nagyszebenből és Vízaknáról érkeztek gyermekek. Ez a történelemvetélkedő rendhagyó módon igyekezett közelítenie a gyermekekhez és a fiatalokhoz egyaránt. Rögtön szembesültem viszont azzal, hogy nagyon nehéz szórvány létben, megfelelő forrásanyagok, tananyagok hiányában magyar történelmet tanítani. Így összeállítottam egy összegző, leegyszerűsített nyelvezetű, inkább mesés formában szerkesztett tananyagot, ez lett a hivatalos felkészülési segédanyag, melyet minden részt vevő és felkészítő

számára biztosítottunk.^[4]

A magyar nyelv és identitás megőrzésében közösen kell tevékenykednünk otthon a szülőknek, iskolában a tanárnak és a templomban a lelkésznek. Ott, ahol ezen a három helyen összefonódik a munka, ott lesz megmaradás és erős nemzeti öntudat. Ez a verseny ezt is igyekezett elősegíteni, támogatni és erősíteni. A vetélkedőn a játékos feladatok, a jókedv és az oldottság biztosítása volt a cél.

A vetélkedő sikerén felbuzdulva a 2018-as évben a tematikus évhez kapcsolódóan a *Ha én Mátyás király lehetnék* címmel szerveztünk vetélkedőt, amire már Kovászna megyéből is érkeztek résztvevők, 2019-ben pedig a *II. Rákóczi Ferenc nyomában c.* vetélkedőre készültünk.

Közösséget megszólító kezdeményezések

Az egész közösséget először egy farsangi bállal szólítottuk meg, később pedig egy családi nappal. Ezt követően nagyot álmodtunk és megszerveztük az *I. Magyar Napot* Vízaknán 2017 októberében. A program két napos volt és színes kulturális programokban bővelkedett. Vendégszínháznak adhattunk otthon, amire mindenki páratlan ajándékként tekintett, hiszen a településen több évtizede nem volt magyar színi előadás. Programok közül kiemelném az ünnepi istentiszteletet, a Biblia kiállítást a reformáció 500. évfordulója alkalmából, a gyermekek ünnepi műsorát. Néptánc előadásokat tekinthettünk meg, valamint a kapcsolat és hálózatépítés jegyében Délvidékről érkező együttes koncertjét hallgathattuk meg. A gyerekek számára kézműves foglalkozást szerveztünk. A záróesemény a kosaras magyar napi bál volt. A rendezvény sikerének könyvelhettük el, hogy olyanok is eljöttek és segítettek, akik korábban nem jelentek meg a közösségi alkalmakon. A rendezvényből hagyomány lett, és 2019 októberében már a III. Magyar Nap került megrendezésre színes kulturális, és hagyományőrző programokkal tűzdelve.

Egyházi ünnepek, közösségi alkalmak

Az egyházi ünnepek és közösségi alkalmak egy külön csoportja a szervezett programoknak, melyek közül kiemelném az egyetemes imahetet, a húsvéti, az adventi időszakban való készülődést és hagyományápolást. Az erdélyi református közösségekben nagyon fontos ünnep a *konfirmálás*, ez Vízaknán is így van, és azok a gyerekek is járnak a felkészítőre, akik román osztályban tanulnak, vagy egyes családok gyermekeiként magyarul csak pár szót tudnak. Ezeken a foglalkozásokon már erőteljesen megmutatkoznak a magyar nyelven való írás és olvasás nehézségei, a lelkipásztornak sok esetben román nyelven kell elmagyaráznia a felkészítő anyagát, de a konfirmálási ünnepségen mindenkinek magyarul kell a válaszokat és az énekeket tudnia.

A közművelődési programok céljai és eredményei

Munkásságom során mindig is fontos volt, hogy fejleszteni tudjam a közösség kulturális tudatosság kompetenciáját. Célom volt elősegíteni, hogy a fiatalok számára is fontos legyen a saját kultúra, a nemzeti identitás megértése és elfogadása, hogy kedvet kapjanak a hagyományőrzéshez, a kulturális értékek megismeréséhez és megőrzéséhez, azok másokkal való megismertetéséhez. Küldetésem volt, hogy megtanulják nemzeti örökségünket, környezetüket értékelni és megővni,

valamint a saját településükhöz és közösségükhöz való tartozást, felelősséget megélni.

Ösztöndíjas tevékenységem alatt sikerült felkelteni a vízaknai magyar közösség közművelődési igényét, érdeklődését, valamint együttes munkával sikerült felépíteni, hogy az anyanyelvi művelődés ne csak egy alternatíva legyen, hanem közösségi érték.

A hétfégi magyar nyelvű foglalkozások révén elindult a legfiatalabb korosztály anyanyelvi oktatásának támogatása, mely keretén belül a gyerekek megismerkedhetnek a magyar helyesírás, olvasás, valamint a népmese, népdal és néptánc világával, hatására pedig érdeklődőbbek a magyar kultúra iránt, és egyre jobban, könnyebben ki tudják fejezni magukat anyanyelvükön is. Az ifjúsági szerepvállalás elősegítésével a fiatalok aktív jelenléte tapasztalható a közösségi alkalmakon, mely által kialakult a felelősségtudat a helyi közösség iránt, valamint elindult a generációk közötti kommunikáció.

A további munka során a közművelődési lehetőségek bővítése mellett fontos az előrettekintés, újabb tervek, célok, feladatok meghatározása és az ahhoz szükséges közösségi munka megszervezése.

Következtetések és javaslatok

Kutatásom célja volt alátámasztani azt a feltevésemet, miszerint a közművelődés és a nemzeti identitás-tudat között szoros kapcsolat van, és a közművelődés megteremtésével hozzájárulhatunk a határon túli magyarság erős nemzeti öntudatának kialakításához.

A közművelődés biztosítása mellett azonban szükség van a közösség hatékony megszólítására, aktív közösségekre, ahol mindez működni tud és helye van. Ehhez elengedhetetlen a közösségépítő, közösség-szervező munka.

A közösségépítés mellett hangsúlyt kell fektetni a kapcsolatépítésre is, hogy vendégelődőket, vendégprogramokat hívjon és fogadjon a közösség, ezek észrevételeim alapján aktivizálják a közösséget, és bővíti a kulturális és közművelődési lehetőségeket, ami a helyi adottságokat tekintve tudjuk, hogy korlátozott. Munkásságom során sikerült csatlakoznunk az Összetartozunk Székelyföld - Szórvány Partnerségi Programhoz, mely segítségével különféle kulturális programoknak adhattunk otthont (színház, koncertek, néptáncbemutatók, kézműves foglalkozások stb.). Pályázatok írásával és elnyerésével pedig meg tudtuk valósítani a Magyar Napok rendezvényeit és a Tematikus történelem versenyeket.

Záró gondolatok

A vízaknai közösség vizsgálatával és megismerésével megerősítést nyertem a közművelődés fontos szerepét illetően az önazonosságtudat megszilárdításában. El kell ismerni, hogy a közösség csökkenő-, viszont a vegyes házasságok növekvő száma, az iskola megszűnése és a mindennapokban a többségi nyelv és kultúra árnyékában nem várhatunk csodákat. Azonban nem hagyhatjuk magára a kevés lélekszámot számláló magyar közösségeket, akik még vágynak a magyar szóra, a magyar értékeket még sajátjuknak tekintik. Ebből kifolyólag Vízaknát is fel kell helyezni a közművelődési térképre.

Fontosnak tartom a határon túli magyar kultúra és közművelődés támogatását. Kardinális kérdés számomra, hogy közművelődési szakemberként milyen feladatokat láthatok majd el a külhonban élő magyar közösségek nemzeti identitásának erősítése érdekében. Ehhez célul tűztem ki a határon túli magyar lakta területek közművelődési lehetőségeinek, sajátosságainak megismerését, melyet legjobban terepmunka során tudok megvalósítani. Hiszem, hogy a határon túli magyarság közművelődése és nehézségei, a magyar nyelv átörökítésének lehetőségei, a hagyományápolás, valamint a kulturális örökségek összegyűjtése és továbbadása közös ügy kell, hogy legyen, legalább nekünk közművelődésben működni kívánó szakembereknek.

Felhasznált irodalom:

- Bodó Barna (2005): Szórványnarratívák. In: Tanulmányok a szórványról. Ilyés Zoltán, Papp Richárd (szerk.) Gondolat Kiadó - MTA Etnikai - Nemzeti Kisebbségkutató Intézet. Budapest, 43-52.
- Bodó Barna (2007): A szórványtól a nemzetig – és vissza. Pro Minoritate 2007. 1. (Tavaszi).
- Bodó Barna (2014): Szórványról - másként, Korunk 25. évf. 6. sz. (Az elméletet Bodó Barna dolgozta ki, bemutatta 2011. okt. 29-én, az ELTE Politikatudományi Intézete által szervezett konferencián.)
- Vetési László (2006): Erdélyi szórványsors Tények, tervek és álmok In: Mint oldott kéve. Barangolások a szórványvilágban. (szerk. Dávid Gyula, Veress Zoltán), [Stockholm], Erdélyi Könyv Egylet. 157-216. p. /Határtalan hazában, 4./
- Vetési László (2005): Kisebbségi egyházak és a szórvány. Töprengések a gondozásról, megtartásról és kutatásról. In: Tanulmányok a szórványról. Ilyés Zoltán, Papp Richárd (szerk.) Gondolat Kiadó - MTA Etnikai - Nemzeti Kisebbségkutató Intézet. Budapest. 115-128
- Vetési László (2001): Juhaimnak maradéka. Anyanyelv, egyház, peremvilág: Sorskérdések a nyelvhatáron. Ariadne Könyvek. Komp-Press, Kolozsvár. 322 old.
- Vetési László (2002): Ne csüggedj el, kicsiny sereg! Lelkipásztori barangolások küszködő nyelvi tájakon. Kalota Könyvkiadó, Kolozsvár. 488 old
- Vetési László – Orbán Lajos (2001): Magyar egyház, de milyen nyelven? Kisebbségkutatás 10. évf. 1. szám <http://epa.oszk.hu/00400/00462/00009/5.htm>
- A Magyar Közművelődés szakpolitikai koncepciója (2012): http://andragogiaszakbizottsag.hahonlapkell.hu/mu_pdfs/mu_32/A_magyar_kozmuvelodes_szakpolitika.pdf (Letöltve: 2020.08.18.)
- Magyar Nemzetpolitika, A Nemzetpolitikai stratégia kerete (2011): <https://www.nemzetiregiszter.hu/download/9/a2/00000/Magyar%20nemzetpolitika%20A4.pdf> (Letöltve: 2020.08.18)

[1] A publikáció elkészítését a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Programja támogatta.

[2] A Magyar Közművelődés szakpolitikai koncepciója

[3] 2011 novemberében a Magyar Állandó Értekezlet X. ülésén a tagszervezetek elfogadták a Magyar Nemzetpolitika – A nemzetpolitikai stratégia kerete c. stratégiai dokumentumot.

[\[4\]](#)Bajusz Erika (2017): „Tiszta hittel, erős kézzel” Szent László Történelem verseny felkészítő anyaga. Szent László Emlékév. Erdély, Vízakna